

4.7.2025

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM:n lausuntopyyntö 17.6.2025

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan hyvinvointialueille Puolustusvoimien kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyviä uusia tehtäviä, jotka liittyvät poikkeusoloihin varautumiseen. Uudet tehtävät liittyvät muun muassa terveydenhuollon toimitilojen suojaamiseen, materiaalliseen varautumiseen sekä suunnitteluun ja terveydenhuollon henkilöstön koulutukseen.

Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan syksyllä 2025 ja se liittyy esitykseen valtion vuoden 2025 kolmanneksi lisätalousarvioesitykseksi.

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksessä esitetään lisättäväksi sote-järjestämislakiin säännökset hyvinvointialueen Puolustusvoimille, Rajavartiolaitokselle, Pohjois-Atlantin liitolle tai Suomen muille liittolaisille annettavasta virka-avusta, hyvinvointialueen ja Puolustusvoimien yhteistyöstä ja näiden tehtävien rahoituksesta.

Kuten esitysluonnoksessa todetaan, luonnosta on valmisteltu yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. Siten esimerkiksi itsehallinnollisten hyvinvointialueiden tehtävien säätämistapaa, rahoitusperiaatteen turvaamista sekä sääntelyn suhdetta valtion talousarvioon koskevat näkökohdat on otettu sääntelyssä jo varsin hyvin huomioon. Sääntelyssä on pyritty varmistamaan, että nyt ehdotetut uudet tehtävät eivät voisi vaarantaa hyvinvointialueiden edellytyksiä selviytyä niiden nykyisistä asukkaiden lakisääteisten palvelujen järjestämiseen liittyvistä tehtävistä.

Esitysluonnoksen mukaan sote-järjestämislakiin lisättäväksi esitettävän 53 b §:n mukaiset tehtävät olisivat luonteeltaan hyvinvointialueille säädettäviä uusia tehtäviä, joiden kustannuksista valtio vastaisi täysimääräisesti. Tehtävien pääosin salassa pidettävän luonteen vuoksi niistä säädettäisiin laissa tavanomaista tehtäväsääntelyä yleisemmällä tasolla. Varautumisen tehtävien tulisi perustua erityisesti puolustussuunnitteluun. Puolustussuunnittelu ja siihen liittyvä

hyvinvointialueiden varautuminen ei ole julkista tietoa, joten siitä ei voida säätää laissa tai asetuksessa.

Puolustusvoimien ja hyvinvointialueiden poikkeusoloihin varautumiseksi tehtävä yhteistyö pitäisi sisällään hyvinvointialueen kriittisten toimintojen suojaamista ja hajauttamista, materiaalsen varautumisen tason nostoa ja yhteistyönä järjestettävää koulutusta ja harjoittelua hyvinvointialueen työntekijöille. Eri hyvinvointialueiden välillä varautumisen tehtävät voivat erota toisistaan varsin paljon, sillä erityisesti maantieteellisistä syistä johtuen kaikkien hyvinvointialueiden ei ole perusteltua varautua sotilaallisen hyökkäykseen tai sen uhkaan yhteismitallisesti. Hyvinvointialuekohtainen tarkempi tehtävämäärittely tehtäisiin valtioneuvoston päätöksessä, jossa samalla myös kohdennettaisiin tehtävien mukaisesti niiden toteuttamiseen tarkoitettu täysimääräinen valtion erillisrahoitus. Valtioneuvoston päätös valmisteltaisiin sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä hyvinvointialueiden ja puolustusvoimien kanssa ja siinä tehtävien tarkempi määrittely ja alueellinen kohdentaminen olisi toteutettava valtion talousarvioon tarkoitusta varten otetun määrärahan rajoissa.

Sote-järjestämislaissa (53 a §) säädettäisiin myös hyvinvointialueen antamasta virka-apusta, joka olisi tarkoitettu normaaliolojen häiriötilanteisiin ja valmiuslain 3 §:n 4–6-kohtien mukaisiin poikkeusoloihin. Virka-apua annettaisiin edellä mainituista uusista tehtävistä poiketen hyvinvointialueen omien resurssien puitteissa, mutta säännöksessä todettaisiin, että virka-apun antaminen ei saa vaarantaa hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien hoitamista. Jos virka-apu sitoo suuria voimavaroja tai pitkittyy siten, että siitä aiheutuu hyvinvointialueelle merkittäviä kustannuksia, alueella on kuitenkin oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista virka-apua pyytäneeltä.

Hyvinvointialueiden uudeksi tehtäväksi esitettävän hyvinvointialueen ja puolustusvoimien yhteistyön kustannukset katettaisiin kokonaisuudessaan valtion erillisrahoituksella, jonka tarkemmasta kohdentamisesta päätettäisiin valtioneuvoston päätöksellä. Sosiaali- ja terveysministeriö maksaisi rahoituksen hyvinvointialueille hakemuksetta vuosittain etukäteen valtioneuvoston päätöksen mukaisesti varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Jos kuluvan vuoden aikana esiintyy sellaisia varautumistehtäviä, joita ei ole voitu ottaa vielä valtioneuvoston päätöksessä huomioon, niistä tehdään erillinen päätös ja rahoitus maksetaan alueille sen jälkeen viivytyksettä. Tällöinkään päätöksellä ei kuitenkaan voitaisi ylittää sitä määrärahaa, joka toimintaan on valtion talousarviossa varattu.

Ehdotetut hyvinvointialueiden uudet tehtävät sisältävät osin myös investointeja. Hyvinvointialueiden investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin sovelletaan lähtökohtaisesti aina hyvinvointialueiden investointien suunnittelua ja -ohjausta sekä lainanottovaltuutta koskevaa sääntelyä. Koska nyt kyseessä olevaan tehtävään liittyvät investoinnit määräytyvät valtioneuvoston päätöksen

mukaisesti ja rahoitetaan kokonaisuudessaan valtion erillisrahoituksella, niihin ei liity valtion yleiskatteellisella rahoituksella rahoitettavia investointeja vastaavaa valtion ohjaustarvetta. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että tehtäviin kohdistuvia investointeja ja investointeja vastaavia sopimuksia ei sisällytetä hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettuihin hyvinvointialueiden investointisuunnitelmiin ja sote-järjestämislain 25 §:n 2 momentin mukaisiin investointisuunnitelmien osasuunnitelmiin. Sääntelyn tarkoituksena on pitää nyt esitettävät varautumisen investoinnit erillään hyvinvointialueiden muusta rahoituksesta ja investointien ohjauksen ja lainanottovaltuuksien ulkopuolella.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että hyvinvointialueiden talousraportoinnissa raportoidaan investointeihin ja käyttötalouteen liittyviä talousarvio- ja suunnitelmatietoja sekä toteumatietoja. Osa tiedoista raportoidaan palvelu- ja sektoriluokittain sekä tilitasolla ja tiedot julkaistaan avoimessa tietoverkossa (Tutkihallintoa.fi-palvelu). Mikäli näihin liittyy salassapitotarvetta, on tästä huolehdittava.

Valtiovarainministeriö kiinnittää vielä huomiota esitysluonnoksen erittäin lyhyeen lausuntoaikaan, joka ajoittuu pääosin loma-aikaan, eikä siten mahdollista asianmukaista lausuntojen valmistelua ja käsittelyä erityisesti hyvinvointialueiden kansanvaltaisessa päätöksenteossa.

Huomioiden lyhyt lausuntoaika ja sen ajoittuminen kesälomakauteen, valtiovarainministeriö varaa oikeuden kommentoida tai lausua hallituksen esityksestä vielä lausuntoajan päättymisen jälkeen, ennen esityksen antamista eduskunnalle.

Hallinto- ja kehitysjohtaja,
valtiosihteeri kansliapäällikkönä sijainen

Anu Nousiainen

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Ville-Veikko Ahonen

VN/15078/2025-VM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: